

***Мотивация
менеджмент қызметі
ретінде***

- Мотивация – бұл сыртқы және ішкі қозғаушы күштердің жиынтығы, олар адамды белгілі бір қызметке итермелейді, шекараларға және қызмет формаларына сұрау қояды және осы қызметке белгілі бір мақсаттарға жетуде бағыт береді.
- Қажеттілік - бұл, не адам ішінде пайда болып және сонда болады, яғни, әр түрлі адамдарға жалпы жеткілікті болуы, бірақ сол уақытта әрбір адамға айқын дара көрінуі.
- Мотив - адамды айқын әрекеттерге шақырады. Мотив адамның " ішінде " болады, " арнайы " мінез - құлығы болады, адамның сыртқы және ішкі күшіне әсер ететін факторларға тәуелді болады.

Бірінші және екінші кезекті қажеттіліктер.

- Бірінші кезекте қажеттіліктер – ол физиологиялық сипатта болады, яғни туылғаннан бері. Оған мысалға: тамаққа, суға, демалуға деген қажеттілік-терді айтуға болады.
- Екінші деңгейдегі қажеттіліктер психологиялық сипатта болады. Мысалы: жетістікке деген қажеттілік, құрметке деген қажеттілік, билікке деген қажеттілік.

Мотивацияның қазіргі кездегі теориялары

- Психологиялық және ұйымдастыру-экономкалық бағыттағы мотивация теориялары бар. Оларды екі топқа бөлуге болады:
- 1) мотивацияның мағыналы теориялары, адамдарды басқаша емес, талап етілгендей іс-әрекеттер жасауға итермелейтін адамдардың ішкі қажеттіліктерін идентификациялауға негізделеді;
- 2) мотивацияның процессуальды теориясы – адамдардың тәрбиесін және танымын ескере отырып, олардың өздерін қалай ұстайтынына негізделген қазіргі теория

Мотивацияның мазмұнды (мағыналы) теориясы:

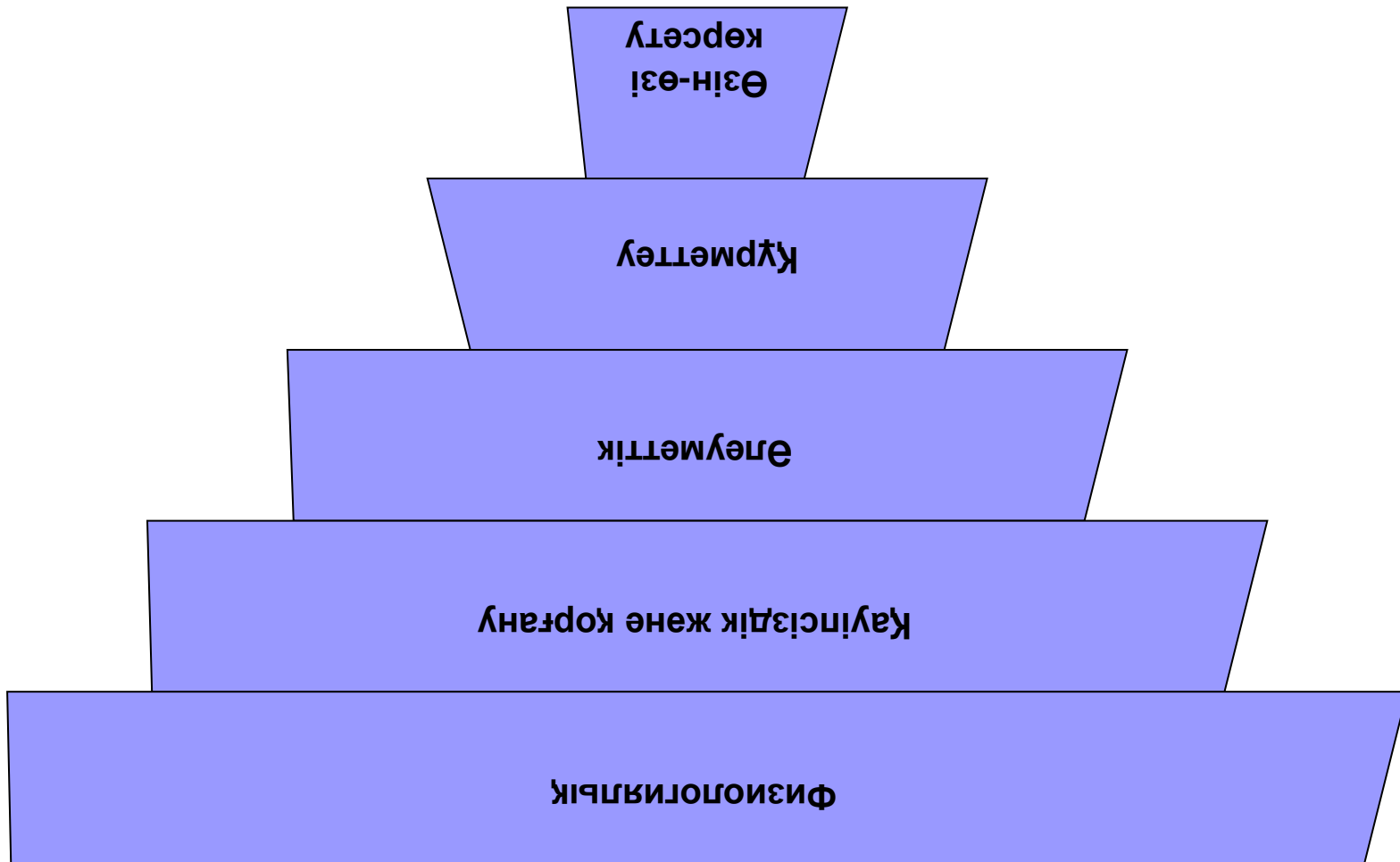
- А.Маслоудың иерархиялық қажеттіліктер теориясы,
- К.Альдерфердің Erg теориясы,
- Д.Макклеландтың ие табылған қажеттіліктер теориясы,
- Ф.Герцбергтің екі факторлар теориясы.

Абрахам Маслоу

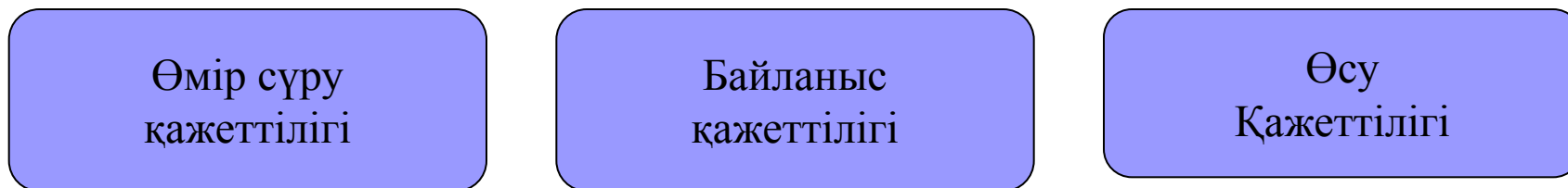
- **Абрахам Харольд Маслоу** америкалық психолог 1943 ж. "Psychological Review" журналында басылып шыққан "Адамның мотивациясының теориясы" ("A Theory of Human Motivation") мақаласында алғашқы рет қажеттілік иерархиясын бейнелеген.

А.Маслоу бойынша қажеттілік иерархиясы

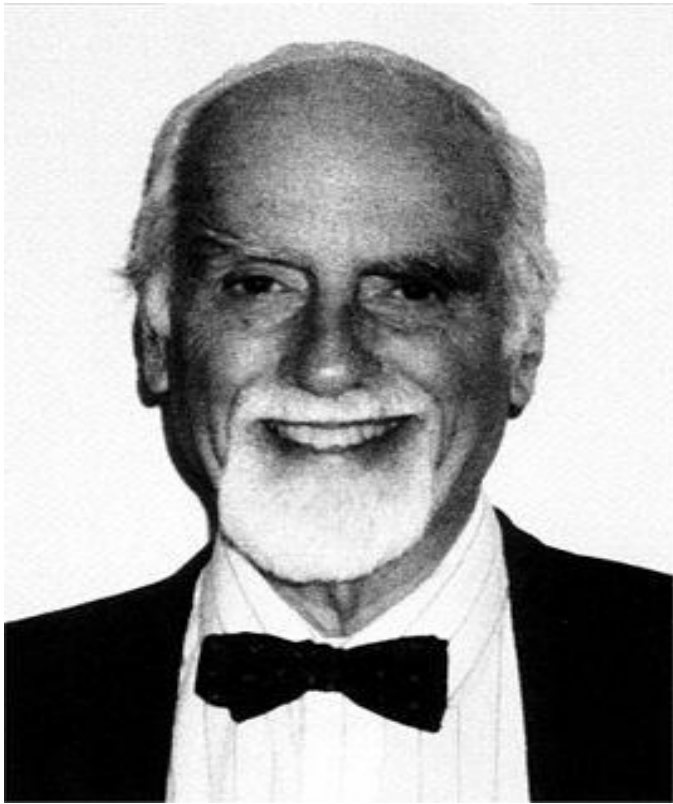
Клейтон Альдерфер

Теория ERG

Дэвид Макклелланд

- Мак-Клландтың қажеттілік теориясы. Мак-Клланд тәсілі мотивтер құрылымын және оның мінез-құлыққа және жеке басқа әсерін зерттеуге негізделген.

Д. Мак-Клелланд адмарға үш түрлі қажеттілік тән деп есептейді:

1) Билік жүргізу қажеттілігі- адамның өзінің төңірегіндегі ресурстар және процестерді қадағалауды, басқа адамдарға ықпал етіп, олардың іс-әрекеті үшін жауапкершілік алудан тұрады.

2) Жетістік қажеттілігі- адамның алдына қойылған мақсаттарға бұрынғыдан гөрі тиімді жетуге ұмтылуынан туындайды.

3) Қатыстылық қажеттілігі- қоршаған ортамен достық қарым-қатынастарға ұмтылуынан білінеді. Олар ұйым ішінде басқа адамдармен жақсы қатынастарға ықпал ететін позицияларды ұстап, жұмыс істегенді қалайды.

Ф.Герцбергтің екі факторлы теориясы

Гигиеналық факторлар:

- Фирма мен әкімшіліктің саясаты
- Жұмыс жағдайы
- Еңбек ақы
- Басшылармен, әріптестермен қарым-қатынас орнату
- Жұмыста тікелей бақылау дәрежесі

Мотивациялар:

- Жетістік
- Қызметте жоғарылау мойындау, әрі мақұлдау
- · Ерекше жоғары жауапкершілік
- · Творчестволық, іскерлік өсі мүмкіндігі

Мотивацияның іс-жүргізу теориясы:

- Күту (үміттену) теориясы
- Әділеттілік теориясы
- Портер-Лоулер моделі

В.Врумның күту (үміттену) теориясы

- Күту (үміттену) теориясының негізгі моделі бойынша адам өзінің таңдап алған іс-әрекетінің тілек етілген нәтижесіне жеткізеді деп үміттенеді. Күту (үміттену) – белгілі бір оқиғаның ықтималдылығын жеке тұлғаның бағалауы. Күту (үміттену) теориясы үш өзара байланыстың маңыздығын көрсетеді:
  - еңбек шығыны – нәтижелер;
  - нәтижелер – марапаттау;
  - марапаттау – валенттілік (марапаттауға қанағаттану).

Дж. Ст. Адамстың әділеттілік теориясы

- Әділеттілік теориясы бойынша, адамдар жұмсаған күш-жігеріне тиісті көтермелеуді субъективті бағалап, осы тектес жұмысты басқа адамдар қалай қабылтайтындығын салыстырады. Егер адам өз еңбегі дұрыс бағаланбады деп санаса, онда ол күш-жігер жұмсауын кемітеді. Егер ол өз еңбегін асыра бағалады деп санаса, онда ол керсінше күш-жігерін жұмсауды бұрынғы деңгейде қалдырады немесе тіпті арттыра түседі.

Портер – Лоулер моделі

- Лайман Портер мен Эдвард Лоулер күту теориясы мен әділеттілік теориясының элементтеріне қарай отырып мотивацияның кешенді процессуалдық теориясын жасап шығарады. Олардың үлгісінен бес өзгергіштерді, құбылмаларды атауға болады:
  - Жұмсалған күш – жігер;
  - Сезіну;
  - Алынған нәтижелер;
  - Марапаттау;
  - Қанағаттану дәрежесі.

Қорытынды